

12. Лукичева Л. И. Управленческие решения: [Учебник] / Л. И. Лукичева, Д. Н. Егорычев [под ред.: Ю. П. Анискина] – [3-е изд., стер.] – М.: ОМЕГА-Л, 2008. – 383 с.
13. Економічний аналіз: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»] / [За ред. Проф. Ф. Ф. Бутинця] – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 680 с.
14. Рудніченко С. М. Логістичні витрати підприємства: аналіз складу та структури [Текст] / С. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2011. – № 23 (11). – С. 172-179.
15. Кулик Ю. М. Методика оцінки надійності логістичних систем машинобудівних підприємств // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2014, № 1 (25). – С. 93-102.

Короткий Ю.В.

Запорозький національний університет

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ЛОГИСТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

Предложено определение понятия «факторы влияния на логистический потенциал». Рассмотрены совокупность факторов влияния на управление логистическим потенциалом машиностроительного предприятия. Дана краткая характеристика влияния факторов на каждую составляющую логистического потенциала и определены положительный и отрицательный влияния факторов на процесс управления логистическим потенциалом. Проанализирован состав логистических затрат машиностроительных предприятий. Систематизированы факторы влияния и приведена их классификация.

Ключевые слова: фактор, логистический потенциал, факторы влияния на логистический потенциал, процесс управления, логистические расходы.

Korotkyi Yu.V.

Zaporizhzhya National University

FACTORS AFFECTING ON LOGISTICS POTENTIAL OF ENGINEERING COMPANIES

Summary

An interpretation of the term «impacts on logistics potential» was proposed. We consider a set of factors influencing on the potential of logistics engineering company. Posted a brief description of the impact of factors on each component of logistic capacity and identified positive and negative impacts of factors on the management of logistics potential. The components of logistics costs of machine-building enterprises were analyzed. The factors of influence were classified and systematized.

Keywords: factor, logistics potential, impacts on logistical capacity, management process, logistics costs.

УДК 339

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Лаврів І.М.

Львівський національний аграрний університет

Здійснено кількісну та якісну оцінку стану експортної діяльності в Україні. Визначено ключові фактори впливу на зовнішньоекономічну діяльність. На основі аналізу визначено основні проблеми у веденні експортно діяльності. Запропоновано шляхи підвищення ефективності діяльності експорту.

Ключові слова: економіка, експорт, імпорт, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоторговельний баланс.

Постановка проблеми. Основним у зовнішньоекономічних зв'язках країни слід вважати цілеспрямованість на підвищення рівня експорту. Ключова міра впливу експорту у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності держави у міжнародному поділі праці і світовому господарстві визначаються через постачання конкурентоспроможної продукції та послуг; отримання країною іноземної валюти, необхідної для удосконалення та поступового чи повного оновлення економіки, за допомогою сучасних технологічних, технічних та управлінських винахо-

дів, розробок та ідей, оплати вартості необхідних для країни імпортованих товарів, таким чином правильне співвідношення експорту та імпорту допоможе досягнути позитивного сальдо платіжного балансу країни. Саме тому, актуальним для вибраною нами теми дослідження є питання стану та перспектив розвитку експортної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики формування та нарощування експортної діяльності займалися такі науковці як С.М. Кваша [6], Б.К. Супіханов [5], О.О. Школь-

ний [7], Н. М. Жилаєва [3], О. М. Мірошніченко [4], В. І. Власов [1] та багато інших. Проте динамічність розвитку економіки потребує постійного удосконалення знань та моніторингу ситуації на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Посилений процес поступових змін у зовнішньоекономічній діяльності на теперішній фазі розвитку України зумовлює необхідність дослідження експортного потенціалу країни та її регіонів загалом, тому у статті буде розглянуто сучасну кількісну та якісну оцінку стану експортної діяльності, визначено основні фактори, які впливають на неї. На основі виокремлення основних переваг та недоліків у веденні зовнішньоекономічної діяльності, зорієнтованої на експорт, запропонуються шляхи підвищення ефективності експорту в Україні.

Мета статті. Метою статті є оцінка стану експортної діяльності в Україні та надання практичних рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Кризове становище в економіці України має ряд причин: в першу чергу це низький рівень виробництва конкурентоспроможної на зарубіжному ринку продукції, що в свою чергу зумовлює коливання на валютному ринку та негативне зовнішньоторговельне сальдо;

другим, не менш важливим фактором занепаду української економіки є нестабільне військово-політичне становище, яке значною мірою вплинуло на перерозподіл ринків збуту для української товаровиробників та підприємств, які надають послуги у різних сферах діяльності. Пріоритетним ринком збуту для вітчизняних підприємств є ринки країн Європейського Союзу. В умовах російської агресії (зокрема, торговельної війни) частка Росії в зовнішній торгівлі України скорочується. Вона впала до 19,1%, тоді як частка ЄС сягнула 31,8%. Український експорт до ЄС у 2014 році, порівняно з 2013 роком, зріс на понад один мільярд доларів [8].

На думку Константина Єлісеєва, постійне запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом з січня 2016 року відкриє якісно нові можливості для виходу українського бізнесу на європейські та міжнародні ринки. Разом із тим використати згадані переваги зможуть лише ті українські підприємці, які виробили чітку стратегічне бачення свого розвитку в нових умовах, в тому числі у міжнародному вимірі [4, с. 7].

Для того, щоб більш детально проаналізувати стан експортної діяльності українських підприємств з ринками Європейського Союзу проаналізуємо

Таблиця 1

Зведений зовнішньоторговельний баланс України з країнами ЄС у динаміці

Вид зовнішньо-економічної діяльності	2010	2011	2012	2013	2014	2014 до 2010, %
Експорт, млн. дол. США	16039,5	21395,8	206881,1	20159,0	20383,0	127,1
Імпорт, млн. дол. США	22004,5	28642,4	29675,1	30969,6	24207,6	110,0
Сальдо, млн. дол. США	-5965,0	-7246,6	-8987,0	-10810,6	-3824,6	На +2141 п.

*Розраховано на даних Державного комітету статистики України [2]

Таблиця 2

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС за регіонами

	Експорт, млн. дол. США			Імпорт, млн. дол. США		
	2013	2014	2014 до 2013, %	2013	2014	2014 до 2013, %
Усього по країнах ЄС	16573,5	17002,9	102,6	26766,9	21069,1	78,7
Вінницька	176,3	236,5	134,1	218,6	171,8	78,6
Волинська	364,3	474,6	130,3	849,3	626,5	73,8
Дніпропетровська	1808,2	1754,6	97,0	1996,9	1752,5	87,8
Донецька	3191,1	2630,3	82,4	1239,9	598,8	48,3
Житомирська	180,4	246,7	136,8	242,4	183,1	75,6
Закарпатська	1027,9	1171,4	114,0	863,6	765,4	88,6
Запорізька	664,4	872,6	131,3	486,0	371,2	76,4
Івано-Франківська	210,6	250,6	119,0	384,9	301,7	78,4
Київська	429,2	512,0	119,3	2437,5	1810,4	74,3
Кіровоградська	192,6	168,9	87,7	102,9	90,5	87,9
Луганська	1322,1	876,4	66,3	254,8	127,8	50,2
Львівська	867,5	942,9	108,7	1894,9	1624,3	85,7
Миколаївська	233,4	202,0	86,5	180,3	135,6	75,2
Одеська	334,6	457,1	136,6	787,3	639,1	81,2
Полтавська	798,7	834,2	104,4	314,2	299,3	95,3
Рівненська	176,9	233,0	131,7	191,1	154,3	80,8
Сумська	126,2	137,2	108,7	295,5	250,6	84,8
Тернопільська	250,3	251,5	100,5	301,8	258,7	85,7
Харківська	309,7	302,1	97,6	601,3	464,5	77,3
Херсонська	99,5	132,2	132,8	120,4	64,9	53,9
Хмельницька	148,4	179,3	120,8	255,9	174,4	68,2
Черкаська	177,2	221,8	125,2	238,3	193,1	81,1
Чернівецька	55,7	61,0	109,5	94,5	69,9	74,0
Чернігівська	151,0	223,4	148,0	210,0	223,9	106,6
м. Київ	3157,2	3475,7	110,1	10929,1	8001,9	73,2

*Розраховано на даних Державного комітету статистики України [2]

зведений зовнішньоторговельний баланс України з країнами ЄС.

Аналіз зовнішньоторговельного балансу засвідчує, що в співпраці українських та європейських підприємців є позитивні зрушення, які відбуваються в динаміці за останні п'ять років. Як бачимо обсяг експорту у 2011-2012 рр. був найвищим, однак при цьому зростала вартість імпортованих товарів, ця динаміка повторилася і у 2013 році. 2014 рік став переломним в економіці України, так як напрямок розвитку економіки майже повністю повернувся на західноєвропейський та сальдо зовнішньоторговельного балансу зросло на 2141 п. порівняно із 2010 роком.

Регіональний рівень економічного розвитку з посиленням глобалізаційних впливів набуває особливої значимості для підвищення міжнародної конкурентоспроможності України. Експортна складова як вагомий фактор економічного зростання та міжнародної конкурентоспроможності України та її регіонів впливає на кількісні та якісні параметри розвитку національної економіки, обумовлює територіальну диференціацію ключових соціально-економічних показників. [автореферат, с. 3]. Саме тому проаналізуємо динаміку зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС за регіонами. Детальний аналіз торгівлі товарами здійснюється через те, що частка експорту товарів у загальній кількості експорту до країн Європейського Союзу протягом 2010-2014 рр. становила від 80,5% до 83,4%, що засвідчує переважання експорту товарів над експортом послуг.

Як уже зазначалося вище (характеристика табл. 1) динаміка сальдо зовнішньоторговельного балансу зазнала позитивних тенденцій. Майже в усіх регіонах країни зріс обсяг експорту, незначне зниження експорту відбулося у Дніпропетровській (на 3%), Харківській (на 2,4%), Кіровоградській (на 12,3%) та Миколаївській (на 13,5%) областях. Значне зниження рівня експорту відбулося у Донецькій (на 17,6%) та Луганській області (на 33,7%), що спричинене нестабільним військово-політичним становищем та проведенням АТО. Для того, щоб проаналізувати, яка область займає очолюючу позицію в ЗЕД проаналізуємо структуру експорту за регіонами (рис. 1).

З даних, зображених на рисунку поданому нижче, видно, що лідером у структурі експорту до країн Європейського союзу є м. Київ. Лідерство столиці майже за усіма критеріями зовнішньої торгівлі прямо пов'язане з розміщенням статутних органів господарчих суб'єктів у столиці, а їхніх виробничих потужностей чи торгівельної мережі в областях. Також лідируючу позицію у 2014 році займала Донецька та Дніпропетровська область, тому для прояснення ситуації проаналізуємо динаміку товарної структури експорту в країні ЄС (табл. 3).

Аналіз товарної структури експорту в країні ЄС, засвідчує, що лідерство займає категорія «Недорогоцінні метали та вироби з них», в яку входять чорні метали, мідь, нікель, свинець, цинк, олово, алюміній, що пояснює велику частку Дніпропетровської та Донецької області в експорті товарів у країні ЄС та те, що Україна експортує здебільшого сировину, а не вироби, які можуть продаватися за значно вищою ціною. В трійку лідерів також входить продукція рослинного походження (живі дерева, овочі, зернові культури) та мінеральні продукти (сіль, сірка, руди, палива мінеральні). Найменшу частку в експорті займають твори мистецтва, інші галузі рівномірно розподілені в структурі.

Висновки та пропозиції. Проаналізувавши експортну діяльність в Україні, можна викремити основні проблеми та шляхи їх вирішення.

Таблиця 3
Динаміка товарної структури експорту в країні ЄС

Вид товару	Обсяг експорту, тис. дол. США	Частка товару в загальному обсязі, %	Місце галузі
Усього по країнах ЄС	17002906,8	100,0	
Живі тварини; продукти тваринного походження	136966,7	0,8	12
Продукти рослинного походження	2936270,8	17,3	2
Жири та олії тваринного або рослинного походження	792967,2	4,7	6
Готові харчові продукти	899322,9	5,3	5
Мінеральні продукти	2762093,0	16,2	3
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	671852,9	4,0	8
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	97481,7	0,6	14
Шкури необроблені, шкіра вичищена	141325,8	0,8	12
Деревина і вироби з деревини	745070,0	4,4	7
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	55027,4	0,3	16
Текстильні матеріали та текстильні вироби	595625,6	3,5	9
Взуття, головні убори, парасольки	146491,1	0,9	11
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	86775,4	0,5	15
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	21609,5	0,1	17
Недорогоцінні метали та вироби з них	4412552,8	26,0	1
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2072066,8	12,2	4
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	119241,3	0,7	13
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	46324,2	0,3	16
Різні промислові товари	249227,1	1,5	10
Твори мистецтва	75,5	0,0004	19
Товари, придбані в портах	6663,9	0,04	18

*Розраховано на даних Державного комітету статистики України [2]

Рис. 1. Структура експорту товарів в країни ЄС за регіонами

Основна проблема це брак фінансових ресурсів для виведення товарів на зовнішні ринки. Для виведення товару на іноземний ринок необхідні нові фінансові вливання (витрати на візити на зарубіжні ринки, рекламу, навчання персоналу, маркетингові дослідження, створення товарної марки, розширення виробництва), тому для запобігання втрат перед

тим як вийти на міжнародний ринок підприємству необхідно розвинути на внутрішньому.

Перша проблема тягне за собою високу собівартість продукції, так як застріла технічна та технологічна база спричинює неконкурентоспроможність товарів на закордонних ринках та може спричинити низьку якість продукції. Тому для вирішення цієї проблеми необхідно залучати інвестиції, залучати капітальні вкладення, проводити постійне навчання виробничого та управлінського персоналу.

Також не менш важливою проблемою в розвитку експортної діяльності в Україні є її корупційна складова (квоти, ліцензії, зменшення розміру обов'язкових платежів). На даний час процес поступових реформ в Україні спрямований на викорінення корупційних схем, що є позитивним фактом, який сприятиме подальшому пошуку українським бізнесом свого місця у глобальному розподілі праці.

Список літератури:

1. Власов В. Глобалізаційний вплив – стратегічна основа розвитку міжнародної торгівлі // Економіка України. – 2011. – № 4. – С. 63–72.
2. Дані Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://ukrstat.org/uk>
3. Жилияева Н. М. Ефективне забезпечення конкурентоспроможності регіонів та її експортної складової [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Луцький нац. техн. ун-т. – Луцьк, 2011. – 21 с.
4. Мірошніченко О. М. Базовий посібник з інтернаціоналізації українського бізнесу і виходу на ринки Європейського союзу. – 2014. – 180 с.
5. Супіханов Б. К. Розвиток ринків аграрної продукції: монографія // Б. К. Супіханов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 530 с.
6. Формування фінансово-економічного механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в АПК України: дис. д-ра екон. наук: 08.07.02 / Кваша Сергій Миколайович; Національний аграрний ун-т Кабінету Міністрів України. – К., 2001. – 464 с.
7. Школьнік О. О. Зовнішньоекономічні стратегії в агропродовольчій сфері. // Актуальні проблеми економіки АПК / За ред. Д. К. Семенди, О. І. Здоровцова. – Умань: «Сочінський», 2009. – С. 56-66.
8. Як вийти на ринки Європейського союзу? [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2015/02/24/7031198/>

Лаврив І.М.

Львівський національний аграрний університет

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЭКСПОРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

Осуществлен количественную и качественную оценку состояния экспортной деятельности в Украине. Определены ключевые факторы влияния на внешнеэкономическую деятельность. На основе анализа определены основные проблемы в ведении экспортно деятельности. Предложены пути повышения эффективности деятельности экспорта.

Ключевые слова: экономика, экспорт, импорт, внешнеэкономическая деятельность, внешнеторговый баланс.

Lavriv I.M.

Lviv National Agrarian University

STATE AND PROSPECTS OF EXPORT IN UKRAINE

Summary

Quantitative and qualitative assessment of export activity in Ukraine are carried out. Key impacts on foreign economic activity are singled out. Based on analysis of the main problems in the conduct of export activity are determined. Ways to enhance the effectiveness of the exports are proposed.

Keywords: economy, exports, imports, foreign trade, foreign trade balance.